

L'exposició és clara, precisa, com no podia esperar de les dificultats que d'una exposició s'espera. Y ella sola acreditaria de comediografia a l'Artís, encara que el seu objecte no fos tan ferm com el seu respons de manera tan satisfactoria a la bella promesa que tanca'l primer. Perquè cal observar que de l'exposició a l'estat del conflicte la comedia es sotmet a la mateixa crítica i s'avalua en el mateix to brillant. Y també en el segon acte hi ha veritables troballes, començant per serho l'aparició, al bell punt d'iniciació, de tota la família familiar, presidida pel pare i honorada per un doctor de mitja edat, presumpte president d'una de les noies, ab la que acaba casant-se.

Ja he dit que en aquest acte esclata el conflicte. En certs instants, sembla que la família s'hagi de disoldre sobtadament, sense remissió, sense esperança. Un fill, el que porta majors roscos al sosteniment de tots plegats, decideix casar-se; un altre resol casar-se; un tercer, el llibert, es trenca després d'haver estat per haver-se descobert una diferència d'interessos i per saber-se la seva inclinació al sol ar, en el qual ha perdut una forta suma de quelcom, casar-se hauria fet entrega per dur-la al seu pare, a qui la devia. Ab aquesta antecedents, la batalla general era necessària i esclata ab força, elent magníficament el segon acte.

Però ve'l tercer i sembla que no trobem davant d'una altra obra. La família, reduïda al pare, la mare i una de les filles, per ser casada, l'altra ab el mege-viu en la presència d'un parent, mentre els noies se la campen cada hui pel seu cantó, entregats a les seves forces. Som entre montanyes, en la solitud d'una hisenda. Y el pare, malalt, acompanya als fills i sent que la mort s'acosta. Però arriba el doctor i la filla gran i anuncia que ara aviat l'arribarà el mar dels altres fills que no es espariada. Y quan se'n sent que venen i la mare i la germana i el promès que a l'últim ha trobat aquesta, se llença costa avall a esperar als que puguen bullir, el pare, a qui han deixat sol al peu de la casa, reb tan forta impressió que'l mata en la solitud.

La tònica, l'ambient, tot canvia en aquest últim acte. Sembla com si l'autor l'hagués imaginat apart dels altres dos, empenyut per la necessitat de solucionar un problema de complicació excessiva. Per això fa l'efecte de que la solució no correspon a l'ambient dels antecedents. Aquell final es, si sembla permet la frase, massa emolument.

La qual no és obstacle per que la comedia, baix el punt de vista artístic, mereixi tota l'el·lipsis. Qui ha fet aquells dos primers actes, ja pot ben anar sol. D'aquí que unhom pugui fer objeccions al tercer sense haver de temer que aquestes hagin de perjudicar l'èxit mercedut de la comedia, prou fort al cap d'avall per poder-se aguantar sense ressecció en el cel.

De l'interpretació se'n ha de dir ab justícia que va ser arduíssima i això la suposa que cada actor veu estar al seu punt i tot plegats dintre la comedia. Abstinguem-nos, donchs, de citar noms i evitem així els descuits que per força haurien de sofrir, tractant-se, com se tracta, d'un repartiment en el qual entra, no sols tota la companyia del Sindicat, sinó una pila d'artistes que s'han hagut de reclutar expressament.

Per al tercer acte va estrenarse una decoració del jove escenògraf senyor Rocalet, en la qual, dintre un conjunt armònic de tons i de línies, hi ha trossos fermament construïts i resolts ab valentia de qui posseeix bé la tècnica del seu art. Per ser ho la comedia una mica a l'obscure en el cel, en el que no's nota prou transparència, i d'una manera molt especial en les immediacions de Perito, en el qual els núvols tenen la qualitat de cosos solts. Per lo demés, cal salutar an en Rocalet com un nou soldat que ve a engruixir les files dels nostres escènrics artistes.—J. Morató.

Municipi

En honor den Mañé y Flaquer

Han dit que assistirien personalment a la sessió que aquesta nit se celebrava a la Sala de Cent en honor den Mañé y Flaquer, el capità general, el governador militar general Makenna, el president de l'Audiència, el fiscal de S. M. i el delegat d'Hisenda senyor Eulate. Segurament hi assistirà també el prelat Dr. Laguardia.

La filla del insigne periodista donya Margarida Mañé, també hi assistirà. A petició del senyor Carreras Candi, la secció facultativa d'Ensenya esculda un projecte de desvió del torrent de Llagabre, construint una clauverera.

La comissió d'Ensenya ha acordat fer bejar el Bogallé.

La comissió d'Hisenda ha acordat cloure definitivament el dia 18 del actual, el plaç per al canvi de números i llicències de cotxes de plaça. A partir de dia 18 seran portats al Diposit Municipal els cotxes d'aquella classe que circulin ab número vell o no vagin ab la nova llicència.

Firmada per den Manuel Oromí, cessionari dels suposats drets i accions resultants de la proposició presentada pel famós don Gual de Rivas, en el concurs obert per l'Ajuntament en 1910 per la portada d'algunes s'ha presentat una nova proposició en la que's consignen les següents condicions:

1.ª L'ofertor se compromet a suministrar al Ajuntament una dèu mínima de 140.000 metres cúbics d'aigua potable, conduïda i distribuïda en aquesta ciutat.

2.ª L'Ajuntament s'obligarà a adquirir dita aigua fins al màxim que s'haurà de comar afor, al cànon de 0'25 pessetes per metre cúbic d'aigua suministrada.

3.ª Encara que l'Ajuntament convenga el pago del cànon abans citat, podrà en tot temps adquirir la propietat de l'aigua, la de la conducció i xarxa de distribució.

4.ª L'ofertor s'obligarà a portar a cap la canalització i distribució de l'aigua segons el projecte i baix el presupost que té aprovat l'Ajuntament.

5.ª Si aquest fés és de la facultat consignada en la condició tercera, que una transferida al moment ab la propietat de l'aigua, la de la conducció i xarxa de distribució.

6.ª Si en el projecte introduït l'Ajuntament, d'acort ab l'ofertor, modificacions de les quals resultin de menys cost, el preu de compra que s'hagi fixat l'aigua, s'entendrà rebatit en quantitat equivalent a la diferència.

7.ª L'Ajuntament consignarà anyalment en pressupost, com partida fixa, per la seva efectivitat desde que comenci el suministre fins que adquireixi el capital, la quantitat de 3.500.000 ptes. que l'ofertor o el seu hereu dret podrà afecar en garantia del interès i en xarxa del capital corresponent a les obligacions que poguessin emetre. Aquesta quantitat serà imputada a compte de la major suma consignada també en pressupost que correspongui a lo establert en les condicions segona i tercia.

8.ª Si per el projecte d'aquesta proposició s'hagués de rebre a la xarxa propietat forçosa, serà de càrrec del Ajuntament la correspondent declaració d'utilitat i de compte del firmant pagar les indemnizacions precedents.

9.ª El firmant no podrà suministrar aigua dintre ni fora d'aquest terme municipal ab destí al mateix més que al Ajuntament.

Com encarregat del Arxíu Municipal i condecorat del mateix, el senyor Carreras Candi ha dit que s'oposava al acort de la comissió de Governació, de treure de Cà la Ciutat la documentació històrica i portarla al Parc, per les raons següents:

1.ª Perquè es mata la investigació puix se li treu la principal facilitat de estar situat en lloch cèntric.

2.ª Perquè cau en el perill d'apropietar-se del Arxíu històric l'Estat, enviant-lo, un indi i una del Cos d'Arxivers, segons ja havia fet anys enrera i se'n pogué evitat.

3.ª Perquè sembla sempre en creix el nombre de papers que cal tenir un sol arxíu i no dos com se proposa.

4.ª Perquè la història e identitat del lloch destrueix la nostra preuada documentació històrica.

El Sr. Matons donà ans d'init una conferència sobre'l presupost municipal de 1913 al Ateneu Gracienc.

A cada un dels concorrents al acte de la col·locació del retrat den Mañé y Flaquer a la Galeria de Catalans Il·lustres que se celebrà avuy al vespre a la Sala de Cent, els serà entregat un exemplar de la magnífica biografia escrita per en Marsall.

El Gremi de Propietaris i Industrials de Gràcia ha enviat una comunicació manifestant el seu interès contrari a la substitució dels consums.

La Societat Anònima de Pesca ha demanat la concessió d'un lloch al mar de peix per realitzar operacions.

S'ha firmat la escriptura adjudicant les obres d'empenyiment de la carretera de Santia al Foment d'Obres per pesetes 196.789'67.

Dege a la prudència dels representants de la premsa no hi ha hagut un incident a la ciutat ab un atriabillari emplegat que s'ha permès pronunciar frases injurioses per als periodistes que fan la ressenya de les sessions municipals.

Les ofenses, segons de qui venen, no tenen cap valor.

Lo d'Orient

SITUACIO GENERAL

Els delegats de la pau havien d'èsser abir a Londres per començar avuy les reunions.

Mentrestant passen els dies i l'atenció's va fixant més i més en la qüestió austro-italiana, agravada pel fet d'haver-se encastrat el ministeri de la Guerra a Àustria i el general Hoesendorf, qui al començament de la guerra italiana fou sancionat per ser un dels representants més significats del partit bel·lós.

Aleshores el general Hoesendorf era parador d'apropietar les circumstancies, basant-se sobre'l incident de Preva i altres del Adhilit, i declarar la guerra a l'Itàlia, que, al cap d'avall, era amiga i aliada d'Àustria.

Vegis, donchs, el es inquietant la situació. No's tracta d'Itàlia, sinó de Sèrbia, la enemiga tradicional, profundament odiada pel partit militar austriac. L'exèrcit està mobilitzat i a punt de marxar a la primera senyal, i al davant d'ell hi ha un general que sempre ha proclamat l'acció d'agressió i enèrgica.

Aquest es el fet capital de la guerra extraordinària, que ha de fixar l'atenció dels conferenciant, no's més que si la frontera de Tracia, de Marcedo i a de Salònica s'ha de posar dos pans més ensà o més enllà.

Cal dir, no obstant, que el general Hoesendorf ha dit a un redactor de la Wiener Tageblatt, que les intencions bel·lósques que li atribuïren, són falses, i que en últim terme, qui dirigeix i presideix el Govern, es el comte Berchtold, prou conegut per sa moderació.

Però en cambi el d'èlta afirma que en el darrer Consell de ministres, el de la defensa nacional, declarà que tot estava a punt i que 950.000 soldats sols esperen l'ordre.

Això no concorda gaire ab el pacifisme del general Hoesendorf.

(DE L'AGENCIA HAVAS)

Combat naval

París 13, 10'50 matí.—Le Journal publica un telegrama de Constantinopla dient que ha començat un combat naval entre les esquadres grega i turca.

Una enquesta

París, 13, 8'10 nit.—Viena.—El consul Edl, encarregat de practicar una enquesta sobre'l cas del consul Prochaska, ha arribat avuy a Viena i ha entregat el seu informe al ministre de Negocis estrangers.

Turquia i Grecia

París, 13, 8'42 nit.—Londres.—Comuniquen de Constantinopla que'l delegat turc han rebut instruccions del seu Govern en el sentit de refusar tota conferència ab els delegats grecs mentre Grecia no hagi firmat l'armistici.

Informació parlamentaria

(PER TELEFON)

Congrés

Madrid 13, 4'15 tarda.

Sobre la sessió a les 3'30, baix la presidència del senyor Morat i trobant-se al banc blau els senyors Arias de Miranda y Villanueva.

S'aprova l'acta de l'anterior.

Precis y preguntes.—El senyor SEAO, NE demana que s'envi a Galicia bestiar de l'interior per acriollar allí y poderlo després comparar ab el que's cria a les Granjes agrícoles.

Demana després que's fomenti la ensenyança rural.

El ministre de FOMENT li contesta dient que li sembla molt bé lo que proposa'l senyor Seoane, car estima que'l perjudici de Galicia està més en la remedia de l'agricultura, y creu que's podrà donar forma a lo proposat pel diputat conservador.

També està conforme ab la necessitat de fomentar la ensenyança rural, però diu que no's pot anar tan depressa com fora'l desig de tots.

Se refereix després a la emigració, y diu que fora un mal que fins.

Rectifica el senyor SEAO,NE dient que no's tracta d'una emigració forçada, sinó d'una emigració voluntària.

El Sr. NOUGUES formula un prech relacionat ab l'aranzel judicial.

El senyor CAMBO se refereix a una reclamació formulada per la sala de govern de l'Audiència territorial de Barcelona.

Explica lo que veu succedir per fixar la quantitat de les quantitats que responen a perjudici de persones donades, y afirma que l'aranzel ha convertit a la

justicia en barraca de consum.

Cita'l cas de que un individu hagi format la declaració de pobresa per a demanar en nom d'un insolvent a una Companyia poderosa per valor de 133 milions de pessetes, y se dona el cas de que'l jutge, convençut y tot de que's tracta d'un timo, han de decretar l'embarc.

Madrid 13, 5'15 tarda.

El senyor CAMBO excita al ministre de Gracia y Justicia a que's resolgui la consulta de l'Audiència de Barcelona de que s'ha referit y pregunta el pot tolerar-se que continuen les coses en l'estat actual.

Gran que s'ha de posar més en l'aranzel judicial.

El ministre de GRACIA y JUSTICIA li contesta, oferint informació de tot lo que'l senyor Cambo ha indicat y resoldre ab de que's tracta.

El senyor NOUGUES dirigeix un altre prech al ministre de Foment, lamentant que's retrassi l'expedient de concessió del travia de Tarragona a Reus.

Compara això ab la precipitació ab que s'ha començat el de la Rabassada, que creu servir solament per a transportar als amics de diversions més o menys lícites.

Compara després lo més aviat possible'l projecte de ferrocarrils complementaris, y exposa l'interès que per Catalunya té'l del Noguera-Pallaresa.

El ministre de FOMENT li contesta dient que s'han fet les indicacions precises al governador de Tarragona per activar l'expedient audit.

En quant als ferrocarrils complementaris manifesta que el no té predilecció per cap y desitja que's discuti'l com més ab de que's tracti.

El senyor FERNANDEZ GIMENEZ reproduïx un prech d'interès local, contestant li'l ministre de Foment.

Ordre del dia.—Se voten definitivament els dictàmens aprovats abir.

S'aproven en primera votació altres dictàmens, entre ells els relatius al projecte fixant les forces navals per 1913, al d'augment del plan de 7.000 kilòmetres de carreteres y al d'ascens dels consuls de Larache y Alcazar.

També s'aprova'l dictamen de la comissió mixta sobre'l presupost de Foment.

Se posa a debat el dictamen sobre'l projecte de reorganització dels serveys de Hisenda.

El senyor SUAREZ INCLAN fa algunes observacions sobre un vot particular del senyor Espada y se sospèn aquest debat.

Se renoua la discussió del tractat franco-espanyol.

El marqués de CORTINA repren el seu discurs interromput ant.

Explica la constitució del Comitè de Duanes y diu que se li havia donat un paper indefiniment, anul·lat, y per això no's podia demostrar res.

Però Espanya en ell. Lo probable és que aquest comitè no's reunirà may.

Més importància tenia la Comissió de Valoracions, com que'l delegat marroquí en ella, eren tres, nosaltres en varen demanar un, perquè no'n podem demanar més.

Però la més important de votes es la comissió internacional de aduana-cions i obres públiques.

Explica lo que Espanya ha obtingut en aquesta comissió, que es més de lo que Espanya podia esperar.

Madrid, 13, 9'15 nit.

El marqués de CORTINA exposa la gestió que's porta a cap per recabar la compensació financiera que hauria de donar-se a Espanya pel Dexe feriant y com pagament a la concessió de la Vall del Uarga.

No'altrés demanaven que'l primer més ab anyal que's recordés en la zona de transitio de la frontera de Tracia, de Marcedo i a de Salònica s'ha de posar dos pans més ensà o més enllà.

Després explica la forma en que s'arribà al 7'65 per cent com a tipu d'Espanya en el Dexe, partint de la petició que feya França de cobrament 400.000 pessetes, que unides a les 600.000 que nosaltres perdíem per la zona de transitio, completaven el milió per nosaltres demanat.

En aquesta quantitat hi anaven inclòs les que's sobinguessin en els ports mediterranis, quals quantitats sortien revisables.

Manifesta que bé podien donar-se les 400.000 pessetes en atenció al gran desenvolupament comercial que estava cridat a tenir el port de Larache.

Creu que en la zona del Gharb produïran els impostos una responsable suma per a nosaltres, car pot arribar a 20 milions de pessetes, donats els dades que's tenen del primer any, y això augmentant a nosaltres el nostre dret il·lustrat del contracte del tabac.

Diu que tot se pot aconseguir allí ab bona administració, però no's farà res si's vol convenir allí en una escola de guerra i en refugiament peca'orums, enviant allí tots els malscaps de totes les famílies. Si's fa així, tots els seus càlculs cauràn per la seva base. (Aplaudiments de la majoria)

El senyor MAURA (don Gabriel) rectifica.

Diu que comprèn que'l senyor Burell, liberal y democrata, eludís parlar del tractat secret, que no podia obligar als espanyols, per ser contrari a la Constitució.

Parla de les dificultats ab que en 1902 se trobà el senyor Silveira y lo que'l ministre d'Estat d'allavors, senyor Aburto, tingué de realitzar.

Adverteix que tot lo ocorregut obeïx a la falta de respecte en nostra zona d'influència. Això ho senyalen tots els Llibres Grochs que s'han publicat.

Diu que'l dany per a nosaltres no està en que no assistim a la conferència franco-alemanya, sinó en que no assistim a les anteriors en que's plantejà la qüestió.

En 1905, 1909 y 1911 ens discorden que nosaltres no'ns havíem tancat la porta al Marroch, que ab nosaltres no anava res; però després ens han presentat el compe. (Molt bé)

Contestant al marqués de Cortina, diu que veu desigualtat en el criteri econòmic aplicat en el tractat. Està bé'l criteri de que França y Espanya carreguin ses respectives zones, perquè així ens lliberarem de la intervenció.

Adverteix que no's pot succeir així. Ocurrer lo mateix, y no succeïx així. Quan Espanya té que pagar se li concedeixen 500.000 pessetes, però quan té que cobrar no's determina quantitat ni condicions. Això revela gran desigualtat.

No comprèn perquè al fersel càlcul de la potència de consum de nostra zona s'han de descomptar 200.000 pessetes y no 500.000 pessetes.

No admet que la ocupació de Larache pugui dir-se que hauria fet a una reivindicació de drets nostres que's remonien al segle XVII. (Molt bé, molt bé en els conservadors)

El senyor BURELL també rectifica. Defensa la gestió del senyor León y Castillo, perquè en el tractat de 1902 conseguí lo que no's mantingué després en el de 1904. Allavors les obligacions y drets eren recíprocs per a França y Espanya, y alavores no's tancaren les mans a Espanya com en 1904, concedint un plaç de 15 anys per a nosaltres sense consultar a França.

Manifesta que no's deu deixar per

tar mingu per la passió política al veure que Espanya per primera vegada va a tenir dues parlars en el cas marroquí y una espanyola ab el després de la perduda de Larache y de Larache. Els drets de l'examen de continuació y continuació, com va dir en Canoyas, res hi ha més car que la demanada. Això és el que va establir un problema d'ensenyament y de treball, y no més que d'ensenyament.

Adverteix que d'alguns temes en aquesta part s'ha desperat a Espanya un esperit fiscal que arriba en ocasions fins a l'ingrnia.

El marqués de CORTINA també rectifica breument.

El senyor MAURA (don Gabriel), torna a rectificar y diu que an ell li sembla que hi hagués més acort en el tractat de 1904 que en el de 1912.

El ministre d'ESTAT comença dirigint reservant-se el senyor Canoyas, que tant trobà en les negociacions y que tantes esperances tenia en el tractat. (Aplaudiments)

Després d'aquestes paraules y fets interpretats dels contrastos que la vida ofereix, diu que té felicitat al veure donat al seu discurs, que ha servit per imprimir una orientació definitiva al debat consumant el primer to contra la totalitat de l'exterior. Felicitació al pare del orador l'illustre que del partit conservador, dient que bé pot encaminar al seu fill, arribat el dia d'ocupar el poder, la cartera d'Estat. (Aplaudiments de liberals y conservadors)

Adverteix que para que no sembli presumptuós, no feu una exposició del assumpte quan llegí en el Congrés el projecte de ley de ratificació del tractat reservant-se tant quan el debat li proporcionés ocasió.

Fa alguns anys, y se creu que fou un diplomàtic espanyol, se vegé ben clar que el estat quo al Marroch no podia continuar y el senyor León y Castillo indicà al Govern espanyol la conveniència d'escometre l'assumpte, car ab gràfica frase's digué: «Si lo del Marroch no's resol·la per nosaltres, se resol·larà contra nosaltres».

Vingué'l tractat de 1902 y seguí l'actuació del senyor Silveira, parlant-se ja de la internacionalització de Tànger, y de la necessitat de pacificar el Marroch.

Espanya s'adhiri en 12 d'octubre de 1904, publicament, a la declaració franco-alemanya d'aquell any, del mes d'abril.

Se refereix a la situació de les Costes del Nord africà y a la sobirania del Soldat.

Aquesta declaració obeïx el tractat secret de 1904.

En el tractat de 1904 hi havia un plaç de 15 anys — y no dismutarí si era un acort o un mal — però hi ha un article tercer que jo trobo salvador y que ha sigut la base més forta que jo he tingut per seguir la negociació. Se diu en ell que si no podia subsistir el tractat al Marroch, Espanya podria lliurement extendre la seva acció y la seva zona d'influència.

Hi havia un altre article que deya que la ciutat de Tànger conservaria'l caràcter diplomàtic que li dona la permanència en ella dels consuls y ministres.

L'indpendència de criteri i d'acció que demanava'l senyor Maure per donar al senyor Maure y Canoyas el premi als seus mèrits, sense reparar en el partit, la recaba per ell el para elogiar al senyor Montero Rios, que obrà ab gran acort al preparar ab ses negociacions la Conferència de Algiers. Se conseguí en aquesta conferència, que la policia al Marroch fos per parts iguals, francesa y espanyola; que la pressió del comitè de Tànger fos per parts iguals, francesa y espanyola; y que hi hagués un comitè de Tànger amb membres de les dues parts.

Després de l'acta de Algiers, la influencia francesa anà estenent-se pel Marroch y s'advertí ja per molts, que anava arribant a uns termes de preponderància que podia infundir alarmes.

Llegí vares notes que figuren en el Llibre Groch, que demostren que'l Govern espanyol vingué constantment reclamant contra la interpretació que's donava al tractat de 1904.

Diu que reiteradament demanà que s'escoltés a Espanya en el tractat franco-alemanya, y afeixegí que quan se demanà l'adhisió d'Espanya an aquest tractat, ell digué que Espanya tenia interessos que defensar al Marroch y era precis escoltarla.

Adverteix que l'adhisió havia sigut donada constituint el comitè de Tànger y les potències signataries de l'acta de Algiers. Creu que era lo menys que Espanya podia fer per la seva dignitat dintre de la seva modestia.

Manifesta que França adquirí més llibertat al Marroch que la que tenia quan l'acta de Algiers, y quan Espanya volgué aspirar an aquesta llibertat, necessità anar més enllà de lo que prescribia el tractat de 1904, no perquè creia el tractat de 1904, no perquè an aquest tractat li faltés la virtualitat que volgueren donar-li els que's foren y que en la negociació s'ha mantingut constantment, sinó perquè hi havia temor a discussions.

Declara que a vegades no's sentia asistit de la força moral necessaria, per fallar li l'ausili estrany.

Afirma que constantment negocià pensant a la integritat del comitè de Tànger y a la sobirania del Soldat, que emanava de l'acta de Algiers; però era precis pensar en fets consumats y no ser Quixots a la hora de les compensacions.

Defensa la institució del plaç perquè, al seu judici, lliura a nostra zona de la influencia francesa.

Adverteix que en la negociació se trobà luitant entre'l dever de mantenir la sobirania del Soldat, constantment de l'acta de Algiers y la llibertat que ensenyava que'l Soldat era el primer en entrar-se en braços dels francesos.

Aludeix al nomenament de la comissió financiera que per part d'Espanya presideï el marqués de Cortina, y's remet a les manifestacions que aquest ha fet.

S'ocupa de les circumstancies en que s'han discutit alguns punts del tractat relatius a qüestions territorials, y al referir-se a la del Uarga, diu que no logrà tot lo que desitjava, però hi pot afirmar que res de lo que indiscutiblement ens pertanyia ha quedat fora del conveni.

En el tractat no's diu que'l Jaifa sigui poch més que un ministre del Soldat, car se reconeix el respecte obligat a la sobirania civil y religiosa del Soldat. Les funcions del Jaifa estan per descomptat determinades, car ha de ser nomenat entre dos

